

Historie sociální práce/péče na Královéhradecku v období let 1870–1918

Simona Klofátová

ABSTRAKT

Cílem práce je na základě analýzy historických dokumentů v kontextu postupů tehdejších subjektů (poskytovatelů) sociální péče zjistit, jakým způsobem byla v uvedeném období tato péče poskytována z hlediska dnešního moderního pojetí sociální práce (teorie a metody). Dílčími cíli je kategorizace subjektů poskytujících sociální péči v určeném časovém rozmezí a daném regionu, zmapování historického vývoje sociální práce s jednotlivci, skupinami a komunitami v dané lokalitě ve vymezeném období a způsob poskytování pomoci. V teoretické části se zabývám historií sociální péče z hlediska jejího významu obecně a v jednotlivých obdobích (starověk, středověk a doba industrializace). Dále popisují chudinskou péči a domovské právo z hlediska jeho nabývání, změny, zániku a povinnosti obce. Výzkumná činnost je věnována charakteristice zkoumané oblasti, poskytovatelům sociální péče, kterými byla církev, spolky a město. Vyhodnocuji data z výzkumu a odpovídám na otázku, zda bylo dosaženo hlavního i dílčích cílů diplomové práce. Výzkum jsem prováděla ve Státním okresním archivu v Hradci Králové.

KLÍČOVÁ SLOVA

Historie sociální péče, subjekty sociální péče, chudinská péče, domovské právo, historický výzkum, archiv

ABSTRACT

The work is based on an analysis of historical documents in the context of the procedures of the entities (social care providers) to find out how it was in that period this treatment from the point of view of today's modern concept of social work (theories and methods). The sub's categorization entities providing social care in the specified time limits and the region, the mapping of the historical development of social work with individuals, groups and communities in the site in a defined period and way of providing assistance. In the theoretical part is studying the history of social care in terms of its importance in general and in different periods (antiquity, the Middle Ages and the period of industrialisation). Furthermore, describing the Poor care and home right from the point of view of its acquisition, changes, and the extinction of the community. Research activity is devoted to the characteristics of the area, providers of social care, which was the Church, clubs and the city. Evaluate data from the research and the answer to the question of whether it was even reached the main targets thesis. The research was carried out in the county archive in Hradec Kralove.

KEY WORDS

The history of social care, the bodies of social care, the care poor, the law home, historical research, archive

ÚVOD

Historie obecně je součástí lidské společnosti a můžeme na ni nahlížet mnoha způsoby a z různých úhlů pohledů. Úlohou historie je výklad a popis hospodářských, po-

litických a sociálních poměrů souvisejících s existencí člověka a společnosti. Z historického pohledu můžeme sledovat, jak se sociální péče vyvíjela, z čeho vycházela a do jakých směrů se ubírala a kde vlastně je dnes. Očima moderní společnosti pátráme v minulosti. A pokud nám má minulost, tedy historické události, stále co říci, potom objevovat, pátrat, hledat, shromažďovat a analyzovat historické dokumenty má určitě význam v tom, že budeme lépe chápat lidské chování a myšlení, hloubku provázanosti sociální pomoci se státní pomocí. Sociální stát, sociální politika, etika, lidská práva atd. jsou neodmyslitelně spojeny s člověkem, s jeho životními podmínkami ve vztahu ke společnosti, které již nejsou pouze věcí soukromou, ale i veřejnou.

POSKYTOVATELÉ SOCIÁLNÍ PÉČE

Z dnešního pohledu můžeme označit za poskytovatele sociální péče ve sledovaném období církve, spolky (dobročinné a podpůrné) a veřejnou správu. Každý z nich poskytoval sociální pomoc v rámci svého zaměření, účelu a možností. K tomuto účelu jsem výzkum prováděla ve Státním okresním archivu Hradec Králové (dále jen okresní archiv), kde jsem se zaměřila na jejich vyhledávání.

CÍRKEV

První zmínky o farnosti v Hradci Králové jsou z roku 1086. Roku 1664 bylo založeno hradecké biskupství. Z inventárního soupisu vyplývá, co bylo běžnou agendou a v jakém rozsahu církve vyvíjela svou činnost. Vedla knihy pamětní a instrukcí, snubní protokoly, ohlášky služeb božích a ohlášky snubní, matriční doklady k narozeným, úmrtí doklady, vojenskou duchovní správu, duchovní správu věznic, běžnou korespondenci vikariátu a duchovní správy, školní záležitosti, výroční účty kostelní a nadační, hospodářskou agendu a účetnictví atd. V oblasti chudinských záležitostí vyřizovala žádosti o udělení podpor z nadací a vedla agendu těchto nadací. Jednalo se o nadace:

- Nadace kanovníka P. Čenka Pražského — na podporu chudému řemeslnickému pomocníkovi;
- Nadace P. Jana Teuchla — na podporu pro chudého řemeslnického tovaryše k docílení mistrovského práva.

Pro ilustraci uvádím obsah žádosti na podporu z Nadace kanovníka Pražského. V žádosti ze dne 19. ledna 1882 adresované děkanovi, Eduard Riegl žádá o milostivé udělení příspěvku z nadace kanovníka Pražského a zdůvodňuje ji takto: *„Je synem zemřelého Hynka Riegla, který po sobě zanechal vdovu se třemi nezaopatřenými dětmi, která je chudá a opuštěná a nepobírající žádné podpory. Živí jsou pouze z malého ovocného krámku, který je nuceně živí. E. Rieglovi je 14 roků a je v učení u A. Soukupa mistra prýmkářského, který může osvědčit, že se jedná o chlapce „zachovalých mravů“ (SOKa HK, církevní správa, 1).*

Kromě žádostí o podpory z nadací a udělování podpor jsem v oblasti chudinských záležitostí neobjevila zmínky o poskytované sociální péči, která určitě existovala, jak se domnívám, jednak ve formě naturálních dávek, ale i duchovní podpory.

SPOLKY (DOBROČINNÉ, PODPŮRNÉ)

Pod pojmem spolek, spolková činnost se nám vybaví mj. dobročinnost. Stojí-li na jedné straně ti, kteří pomoc potřebují, na druhé pak musí stát ti, kteří ji dovedou zajistit v rámci svých možností. Na Královéhradecku existovaly spolky, které poskytovaly dobročinnou pomoc chudým, nemajetným studentům, hluchoněmým dětem, chudým dětem atd.

Na základě dochovaných dobročinných a podpůrných spolků zajišťujících dobrovolnou sociální péči uvádím jejich jmenný seznam:

- Dobročinný komitét dam Hradec Králové, 1883–1942;
- Krejcarový spolek školy hněvčevské, Hněvčeves, 1905–1938;
- Spolek pro podporu chudých studentů průmyslové školy, Hradec Králové, 1918–1950;
- Spolek pro podporu chudých studujících, Hradec Králové, 1875–1949;
- Spolek (konference) sv. Vincence z Pauly pro dobročinné ošetřování chudých, Hradec Králové, 1883–1930;
- Odštěpný spolek červeného kříže, Nechanice, 1914–1919;
- Spolek ku stravování chudých dětí, Nechanice, 1893–1948;
- Spolek sv. Vincence z Pauly Pouchov, 1892–1917;
- Spolek pro udržování vesnické letní opatrovny, Praskačka, 1911–1914;
- Krejcarový spolek Třebechovice pod Orebem, 1879–1925;
- Veřejná válečná kuchyně Třebechovice pod Orebem, 1916–1920;
- Podpůrný spolek při Obchodní akademii, Hradec Králové, 1898–1951 (SOkA HK, spolky, 2).

Je pravděpodobné, že existovaly další dobročinné a podpůrné spolky, ale písemnosti o nich se nedochovaly. I u některých výše uvedených je znám pouze název, ale písemné materiály chybí. Z těch, u kterých jsou zachovány alespoň torzovité archiválie, uvádím např. Dobročinný komitét dam Hradec Králové.

Písemnosti, které jsou k dispozici v okresním archivu, jsou pouze nepatrným zlomkem z letité činnosti komitétu. Zachovány zůstaly stanovy z roku 1883, které obsahovaly jmenný seznam členek a dobrodinců, protokoly schůzí z let 1914–1942. Snaha o získání prostředků mimo rámec povinných příspěvků, např. z veřejných produkcí, je doložena plakáty dobročinných divadelních představení konajících se v letech 1888 a 1890.

Spolek byl založen 2. května 1883 ustavující schůzí, na které byl zvolen první výbor. Činnost byla zahájena 1. července 1883 po schválení spolkových stanov, jejichž součástí byl i jmenný seznam řádných členek spolku a seznam dobrodinců. Jak vyplývá ze stanov, účelem spolku bylo zcela chudým chovancům diecézního ústavu pro hluchoněmé v Hradci Králové opatrovat oděv, prádlo a jiné dary. Prostředky spolek získával z příspěvků členů a podporovatelů, z dobrovolných darů a odkazů a z výměnky veřejných produkcí. Bylo otázkou prestiže účastnit se na dobročinnosti ve prospěch strádajících. Do činnosti spolku se zapojovaly všechny manželky či dcery hradeckých podnikatelů, úředníků, učitelů apod. Členství ve spolku bylo podmíněno přijetím představenstvem komitétu. Do spolku mohly být přijaty i neproleté dívky se svolením zákonných zástupců. Spolek při svém vzniku čítal 345 řádných členek a 101 dobrodinců. V roce 1914 to bylo pouze 230 členek.

Ve Zprávě o činnosti spolku ze srpna 1883, tedy v prvním roce činnosti spolku, bylo uvedeno, že výsledkem sbírek konaných v červenci téhož roku bylo vybráno úhrnem 234 zlatých a 30 krejcarů. Z toho 332 řádných členek zaplatilo roční příspěvek po 40 krejcarech, 13 řádných členek uhradilo pololetní příspěvek po 20 krejcarech a dobrodinci darovali 98 zlatých a 90 krejcarů. Vybraná částka byla uložena v královéhradecké spořitelně, protože měla být použita až v příštím školním roce.

Příchodem první světové války byla činnost komitétu utlumena. Poslední valná hromada se konala v roce 1914. Ve válečných letech byl spolek nečinný. V roce 1918 se spolek pokusil o vánoční sbírku. Komentováno to bylo takto: „*Po převratu 1918 zahájena opět sbírka štědrovečerní, ale pro hroznou drahotu i ta nestačila, aby zakoupeno mohlo býti šatstvo, prádlo a obuv pro děti, jak dle stanov spolkových to býti má*“. Činnost spolku zanikla v roce 1942, což dokládají písemnosti, ale podle spolkového katastru měl spolek zaniknout již v roce 1931 (SOKA HK — DKD, 3).

OKRESNÍ PÉČE O MLÁDEŽ

Okresní komise pro péči o mládež pracovala na bázi spolkové a poskytovala sociální péči a podporu dětem a dorostu v nouzi. Komise byla založena 10. prosince 1910. Svůj název změnila v roce 1920 na Okresní péči o mládež na základě výnosu Ministerstva sociální péče ze dne 11. září 1920. Ve svých prvopočátcích se snažila zajistit ochranu potřebné mládeži. Pořizovala seznamy osiřelých a opuštěných dětí skrze obecní a školní úřady a sháněla finanční prostředky k jejich podpoře. Jako u spolkové činnosti, tak i tady byly konány různé akce, které zajišťovaly finanční výtěžek např. sbírky, dobročinné bazary, divadelní představení. Snahou bylo získat i dary od zámožných občanů a společností. Vedle těchto nepravidelných darů dostávala komise pravidelné dotace od okresní správní komise, a to již od roku 1911. Ty byly z největší části směřovány k zajištění podpory osiřelých dětí. Kromě příspěvků z vlastních prostředků získávala komise také podpory od domovských obcí, státní sirotčí důchody, sirotčí důchody plynoucí z titulu sociálního pojištění atd.

Po roce 1918 nastal větší rozvoj sociální a zdravotní péče o mládež, a to rozšířením poskytovaných služeb. V roce 1921 byla do trvalého pracovního poměru přijata sociální pracovnice, čímž se Hradec Králové zařadil mezi první okresy, které měly kvalifikovanou sociální pracovníci. Dosahovalo se vyššího stupně organizovanosti a systematickosti v péči o mládež. Ve všech obcích soudního okresu byli ustanoveni dozorčí důvěrníci, kteří pomáhali zjišťovat poměry v rodinách. Každým rokem se rozšiřovaly kompetence a rozsah činností Okresní péče o mládež, čemuž odpovídala i vnitřní organizace a členění úřadu na odbory.

Jednou z prvních významných oblastí působnosti komise se stala péče a ochrana matek a dětí, a to zejména těhotných matek a dětí v nejútlejším věku. Odbor byl zřízen v roce 1918 a poskytoval pomoc těhotným a nezaopatřeným matkám po právní stránce v bezplatných poradnách, ale i organizoval a pořádal osvětové akce, zejména jak zajistit péči o kojence. Další činností bylo zajištění a zabezpečení chodu a provozu útulku pro kojence a batolata.

V roce 1924 již Okresní péče o mládež spolupracovala se soudem při péči o poručenice nejen po stránce sociální, ale i právní, vykonávala hromadné poručenství, pomáhala při vymáhání výživného na nezletilé děti od nemanželských otců a osob ze

zákona povinných a měla dozor nad mladistvými provinilci, jimž se snažila pomoci hlavně po stránce výchovné.

Cílovými skupinami byly děti, normální mládež a mentálně nebo jinak retardovaná (úchylná). Odbor zajišťující agendu dětí a normální mládeže měl na starosti náhradní pěstounskou péči, adopci, pobyty dětí v rodinných koloniích, ozdravnou péči v ozdravovnách a zotavovnách či prázdninových osadách a táborech atd. Umísťování dětí v dětském domově, který jim měl být útočištěm, připadalo v úvahu ve chvíli, kdy vztahy v rodině byly natolik narušené, že by ohrožovaly bezpečnost a zdravý vývoj dítěte. Náplní speciální sekce pro mládež mentálně nebo jinak retardovanou bylo zajišťování preventivní a ústavní péče a spolupráce s pedologickým ústavem a sociodiagnostickým ústavem. Dorostový odbor se zaměřoval především na zařazování učňů a studentů po dokončení školy. Tato činnost byla zajišťována poradnami pro dorost. Taktéž do jeho náplně patřil dozor nad uční a studenty ze Slovenska a Podkarpatské Rusi studujícími ve městě a péče o učně a studenty uprchlíky. Stravu a ošacení obstarával sociálně slabým studentům a učňům, v nejnutnějších případech poskytoval i finanční podporu.

Okresní péče o mládež dlouho bojovala s nedostatkem vlastních prostor. To skončilo v roce 1924, kdy došlo k otevření vlastního domu Okresní péče o mládež v Hradci Králové v Kotěrově ulici, čp. 627. Na jeho výstavbě se podílely: město Hradec Králové, které věnovalo pozemek, sama Okresní péče o mládež za finanční podpory státu, okresní správní komise, která poskytla na vnitřní zařízení 100 000 Kč a na stavební výlohy garantovala zápůjčku 200 000 Kč a Ministerstvo sociální péče, které udělilo subvenci 50 000 Kč. Celková částka se vyšplhala na 945 000 Kč. V domě se kromě kanceláří nacházel útulek pro mládež (kompletní byt s jedním pokojem a kuchyní s příslušenstvím), útulek pro batolata o 4 místnostech s kapacitou 20 batolat a 13 nájemních bytů. Mimo vlastních prostor měla Okresní péče o mládež i zařízení pro poskytování potřebné péče, jako byl Sirotčí domov na Slezském Předměstí čp. 112, zřízený v roce 1922 a financovaný z Teubnerovy nadace určené ke zřízení městského sirotčince s umístěním 25 sirotek (Pavlík, 2000).

Ve Státním okresním archivu v Hradci Králové (dále jen SOA) jsem se zaměřila na roky 1914–1918 a zjistila, že správní výbor okresní komise pro péči o mládež se scházel v nepravidelných intervalech, nicméně dle potřeby, jak vyplývá ze zápisů z příslušných let. Záписы z roku 1914 jsou datovány 27. března, 1. května, 29. května, 3. července, 23. října a 4. prosince. Probírány byly záležitosti týkající žádostí o podpory, udílení příspěvků, snižování podpor, žádosti o bezplatné přijetí do ústavu hluchoněmých, do učení, příspěvky na výlet pro chudé žáky, na obstarání knih do knihovny atd. Jednáno bylo o výtěžcích z dobročinných akcí, představení a sbírek. Čteno bylo z přípisů České zemské komise o zvýšení péče o děti v době války. Správní výbor na svých schůzích projednával a rozhodoval o různých žádostech týkajících se péče o nezletilou mládež s obeznámením se stavem příslušného žadatele a jeho rodinných poměrů.

V roce 1915 se výbor sešel sedmkrát, a to ve dnech — 29. ledna, 19. března, 4. června, 5. srpna, 27. srpna, 5. listopadu a 17. prosince.

Pro ilustraci a přehlednost, co se projednávalo na schůzích správního výboru, uvádím příklad jednání ze schůzí konaných dne 4. června a 5. srpna 1915.

Dne 4. června 1915:

Jediným bodem ke schválení byl návrh komitétu, který přednesl jednatel výboru o rozdělení podpor dětem strádajících válečnými poměry. Návrh byl schválen téměř beze změny. Rozděleno bylo 1100 K dle jmenného seznamu. V 61 případech bylo uděleno 10 K, v 8 případech 20 K, 30 K bylo zasláno měšťanské škole chlapecké v Hradci Králové a dětem A. Křížka. Obecná škola chlapecká v Hradci Králové obdržela 70 K. Obecné a měšťanské škole dívčí v Hradci Králové bylo přiděleno každé po 100 K. Schválené podpory byly zasílány poštovními poukázkami příslušným správám škol, a obecním úřadům (v Bríze, Černilově, Kuklenách, Roudničce, Rozbřežicích, Řibsku, Skalici, Skaličce, Slatině, Stěžerách, Střebši a Třebechovicích).

Dne 5. srpna 1915:

Na začátku schůze proběhlo přivítání přítomných místopředsedou a omluva nepřítomnosti předsedy. Byl přečten a schválen protokol z poslední schůze a projednána byla došlá agenda z podacího protokolu č. 39–83.

- Na vědomí bylo vzato uspořádání květinového dne 20. června s výtěžkem 308.25 K a uspořádání školní slavnosti dne 14. července, která Okresní komisi vynesla 101.80 K.
- Přečteno sdělení, ze kterého vyplývá, že Okresní výbor upsal obnos 2 000 K na zřízení jednoho příp. dvou stipendií pro sirotky po padlém českém vojínu příslušejícím do okresu zdejšího (č. 72).
- Žádost Josefa Zilvara o přijetí slabomyslného syna do dětského chorobince (sirotčí rady v Bělči) byla postoupena k doplnění příloh obecnímu úřadu téže obce s dotazem, jakou výši příspěvku je obec ochotna poskytovat na toto dítě.
- Vyhověno podaným žádostem o podporu J. Svatákovi a J. Stejskalové příspěvek ve výši 20 K a dětem R. Škaloudové budou poskytovány potraviny do úhrnného obnosu 20 K a dětem H. Mutzerové budou zakoupeny dva páry botek na zimu.
- Usneseno, že bude napsáno poručníku dětí Škaloudových, aby se o děti postaral ve srozumění s příslušnou domovskou obcí.
- Požádat Českou zemskou komisi o zaslání 25 ks letáků týkajících se péče o kojence a na příští schůzi tuto tematiku podrobněji projednat.
- Jednatel informuje o přípravách ku součinnosti České zemské komise a jejích odborů s dobročinnými pomocnými spolky ozbrojené moci (Stříbrným a Červeným křížem, vdovským a sirotčím fondem atd.). Dále připomíná, že po úmrtí p. Vinaře byla zřízena nadace ve prospěch sirotků po padlém českém vojínu z okresu Královéhradeckého. Zároveň uvádí, že medic. rada Dr. Batěk se vzdal lékařského služného ve prospěch zdejší výchovně, což ročně činí 600 K.

Tímto posledním bodem byla schůze ukončena (SOKA HK — OPM, 11).

MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ

V okresním archivu je uložen archiv města Hradec Králové, který je velmi obsáhlý a nacházejí se zde archiválie již od roku 1225. Pro sledované období jsem se zaměřila na archiválie uložené pod spisovou skupinou označenou — záležitosti týkající se chu-

dinství a nemocnic, žádosti o podpory, vymáhání léčebných a pohřebních výloh v letech 1872–1899 a chudinství, dobročinné ústavy, nemocnice, nemocenské pokladny, sirotčí záležitosti v letech 1900–1918. Zároveň se k tématu práce vztahovaly i Protokoly schůzí chudinského odboru, Hlavní účetní knihy fondu chudinského, Hlavní účetní knihy podpor, sirotčí záležitosti, Hlavní účetní knihy chorobince, Hlavní účetní knihy o jmění matice chudých a rozličných nadací pro chudé.

ŽÁDOSTI O PODPORY

Žádosti o podpory a příspěvky uchazečů byly adresované městské radě, která na svých schůzích rozhodovala o vyhovění či zamítnutí na základě odůvodněné žádosti. Městská rada rozhodovala o přiznání měsíční chudinské podpory, zvýšení stávající, určení mimořádné podpory, žádosti o místo, přidělení obecního bytu, příspěvku na šaty a obuv, přidělení špitálské porce, udělení podpory pro studia, udělení podpory na vyučení, příspěvku na pohřeb, příspěvku na léčení, žádosti o umístění do chorobince, podpora z chudinské pokladny. Potřebné informace o majetkových poměrech, osobách samotných si nechávala zjistit od policejního úřadu. Po schválení podpory bylo důchodenskému úřadu zasláno oznámení o udělení podpory s žádostí o výplatu (příloha č. 2). Zároveň bylo toto oznámení doručeno i „městskému fysiku“ k doplnění seznamu chudých města Hradce Králové.

Z archiválií roku 1905 vyplývá, že z 12 dochovaných žádostí bylo 10–ti vyhověno (měsíční podpora, zvýšení podpory, podpora na studia, podpora z chudinské pokladny, podpora na vyučení) a ve 2 případech byly žádosti zamítnuty. R. Dušek žádal o zajištění lehké práce z důvodu nemoci a ošacení pro děti. Žádost byla zamítnuta z důvodu, že pobírá podporu a bydlí v obecním domě, ve kterém má byt zdarma. Poměry o jeho majetkových a sociálních poměrech (výše činže, výdělek s manželkou, počet a věk dětí) byly předloženy městské radě, na základě jejich žádosti, policejním komisařem, který je informoval, že R. Dušek nemá výdělek a pobírá podporu 6 K měsíčně. Manželka je metařkou s příjmem 1 K denně a mají tři děti ve věku 11, 14 a 18 roků. V druhém případě J. Reisninger podal žádost o přidělení práce. Bylo mu sděleno, že je vše obsazeno a z tohoto důvodu nemůže být jeho žádosti vyhověno (SOKA HK — AM, 13).

Při studování žádostí o podpory v jednotlivých letech se ukázalo, že někteří lidé žádali o podporu několikrát do roka případně každý rok. K doložení svých tvrzení uvádím příklad A. Kafky, který žádal o podporu v letech 1905 až 1918.

Dne 22. listopadu 1905 si podal žádost o chudinskou podporu, které bylo vyhověno a po dobu jednoho roku, tj. od 1. ledna 1906 do 31. prosince 1906 mu byla vyplácena podpora ve výši K 4 měsíčně tj. K 48 (SOKA HK — AM, 13).

V roce 1907 a 1908 byla podpora zvýšena na K 5 měsíčně, tj. K 60 ročně (SOKA HK — AM, 15, 16).

Žádosti o podporu na zaplacení dlužné činže ze dne 4. března 1910 bylo vyhověno dne 7. března 1910. Naopak žádost o mimořádnou podporu podaná 20. října 1910 byla zamítnuta. Žádosti ze dne 7. března 1911 o mimořádnou podporu bylo dne 13. března 1911 usnesením městské rady vyhověno a udělena byla ve výši K 20. Vyhověno bylo i žádosti ze dne 18. srpna 1911, ve které A. Kafka žádal o zvýšení chudinské podpory z 5 na 8 korun.

V roce 1912 žádal A. Kafka o podporu třikrát a to 20. března o podporu na zaplacení lékaře a léků ve výši 21,85 K. Žádost byla kladně vyřízena. Další žádost, které bylo vyhověno dne 10. června, se týkala mimořádné podpory ve výši K 20. Dne 1. října byla podána žádost o zvýšení podpory z 8 na 10 korun, které bylo vyhověno usnesením městské rady ze dne 7. října 1912 (SOkA HK — AM, 14).

V roce 1913 podal A. Kafka tyto žádosti:

- dne 15. ledna žádost o mimořádnou podporu, udělena ve výši K 40 dne 20. ledna,
- dne 29. dubna další žádost o mimořádnou podporu, udělena ve výši K 10 dne 13. května,
- dne 13. července žádost o zvýšení chudinské podpory z 10 na 14 korun, vyhověno bylo 21. července,
- dne 28. srpna žádost o podporu na proplacení slatinných koupelí, vyhověno a schváleno 10 dalších koupelí v lázních, účet za 20 koupení ve výši K 60,
- dne 4. listopadu další žádost o zvýšení chudinské podpory, schváleno dne 10. listopadu, podpora zvýšena z 14 na 16 korun.

V roce 1915 byly podány žádosti ve dnech:

- 30. prosince 2014 žádost o mimořádnou podporu na nájem a potraviny (mléko a brambory), zamítnuto dne 13. ledna z důvodu již vyplácené podpory ve výši K 24,
- 19. února žádost o zvýšení podpory byla dne 6. března zamítnuta,
- 7. dubna žádost o zvýšení podpory, vyhověno, podpora zvýšena z 24 na 26 korun,
- 7. května další žádost o zvýšení podpory, zamítnuto z důvodu, že podpora byla zvýšena v dubnu,
- 16. června další žádost o zvýšení podpory, opět zamítnuta dne 17. července,
- 10. září žádost o mimořádnou podporu, 13. září zamítnuto (SOkA HK — AM, 17).

V roce 1916 žádal A. Kafka chudinský odbor o tyto podpory:

- dne 9. ledna žádost o ponechání podpory, žádost se nedoporučuje k vyřízení, vzhledem k tomu, že žadatel požívá porce v chudobinci,
- dne 3. února žádost o zvýšení podpory nebo okamžitou podporu, zamítnuto,
- dne 1. dubna žádost o podporu pro svou ženu, chudinský odbor navrhuje vyhovět a od 1. dubna vyplácet K 6 a umístit oba do chudobince, mají-li měšťanské právo,
- dne 22. srpna žádost o udělení stálé mimořádné podpory, vyhověno zvýšení dosavadní podpory na K 10 od 1. září,
- dne 26. září žádost o mimořádnou podporu na obuv — schválena mimořádná podpora ve výši K 10, v další žádosti požaduje, aby mu za obědy z obecní kuchyně byla vyplacena náhrada v penězích, vyřízeno (není uvedeno, jak je vyřízeno), žádost za požitky z nadace A. Kemlinka bylo nutno zjistit v nadačních podmínkách, zda je možné udělit požitky pouze jedné osobě, zjištěno, že nadace musí být rozdělena mezi 12 chudých bydlících v chudobinci, z tohoto důvodu nebylo nevyhověno,
- dne 17. prosince žádost o zvýšení podpory pro svoji manželku Josefu a za příspěvek za dopravu darovaného roští, zamítnuto.

V roce 1917 rozhodoval chudinský odbor o žádostech A. Kafky o podpory v těchto dnech:

- 10. ledna žádost na slevení zálohy K 10 na účet jeho porce špitálské mu poskytnuté, nevyhověno,
- února žádost o udělení příspěvku na obuv a zvýšení chudinské podpory jeho manželce, zamítnuto,
- 21. března žádost na zvýšení podpory pro sebe a svoji ženu, zamítnuto,
- 25. května žádost o zvýšení z mimořádného příspěvku, zamítnuto,
- 13. července žádost na zvýšení měsíční podpory pro sebe a svou manželku Josefu, poskytnuta mimořádná podpora K 10,
- 7. září žádost o zvýšení chudinské podpory pro svoji manželku, zamítnuto,
- 27. září opět žádost o nějakou podporu, místo 1 m3 dříví vyplatit K 20,
- 30. listopadu žádost o mimořádný příspěvek, návrh na mimořádnou podporu ve výši 20 K (není uvedeno, zda byl návrh přijat či zamítnut).

V roce 1918 podal A. Kafka žádosti o tyto podpory:

- dne 11. ledna žádost o mimořádnou podporu na obuv pro sebe a manželku, pořídit oběma boty,
- dne 28. ledna žádost za přiděl uhlí a dříví, žádosti vyhovět jen v tom případě, že žadatel nedostal dříví o Vánocích (výsledek zjištění zapsán nebyl),
- dne 26. března žádost o mimořádný příspěvek na přestěhování do chudobince, vyplacena již dříve částka 20 K, čímž byla žádost vyřízena, opětovná žádost za udělení nějakého topiva, bezpředmětné, bylo již vyřízeno (je pravděpodobné, že o Vánocích žadatel topivo obdržel),
- dne 13. dubna žádost o udělení obleku pro sebe a prádla pro svoji ženu, odloženo
- dne 2. srpna žádost o mimořádnou podporu na opravu obuvi pro sebe a manželku, opravit na účet obce,
- dne 27. září žádost o zvýšení chudinské podpory pro manželku Josefu, zamítnuto (SOKa HK — AM, 18).

Z výše uvedeného vyplývá, že podávání žádostí o podpory bylo pro některé žadatele zcela běžnou, možná lze i říci existenční záležitostí. Neodradilo je zamítání. Naopak zkoušeli to znovu a znovu. Je asi pochopitelné, že ve své životní situaci se obraceli tam, kde jim již bylo jednou či několikrát vyhověno.

KNIHY PODPOR

V hlavních účetních knihách podpor v jednotlivých letech je uveden jmenný seznam těch, kteří pobírali chudinskou podporu. Jsou tam zapsány měsíční částky a celková roční výplata. U příjemce podpory bylo uvedeno bydliště, schválená měsíční částka s výplatou od-do, číslo poukazu ze dne, případné zvýšení měsíční částky opět s uvedením čísla poukazu ze dne nebo naopak zastavení výplaty ode dne a vypsán důvod. Tím bylo nejčastěji úmrtí. I z těchto knih lze vysledovat, že někteří, pokud se již dostali do systému se z něho nedokázali vymanit a byli závislí na měsíčních podporách

celé roky. Zároveň se z knih dovídáme, že větší skupinu příjemců podpor tvořily ženy. Zaměřila jsem se na rok 1893, 1899, 1902–1908. Tyto skutečnosti dokládám v tabulce č. 1, kde uvádím náhodný výběr příjemců podpor pod příjmením začínajícím písmenem S. Roky 1893 a 1899 v tabulce neuvádím z důvodu, že knihy podpor z let 1894–1898 a 1900–1901 nebyly předmětem mého bádání a byla by narušena časová posloupnost. Ve třech případech, a to u Soukupové J., Suchánkové M. a Svobodové Ant. byla vyplacena podpora v roce 1893 v roce 1899, již nikoliv. V knize podpor z roku 1902 jsou tyto ženy opět uvedeny. Pokud si žadatelé požádali o zvýšení podpory a byla jim přidělena, tak i během roku se podpora navyšovala a tato skutečnost byla zaznamenána do účetní knihy podpor (SOkA HK — AM, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25).

	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908
Sladomelová F.		36	36	36	56	60	60
Sladomelovi V., M.	39	50	60	60	60	60	60
Slezák F.		47				58	72
Slaninová M.						12	48
Soukupová J.	60	60	60	96	96	108	120
Strážek A.	60	96	96	96	96	145,6	122
Suchánková M.,	120	120	120	120	120	120	120
Svobodová Aloisie		54	72	72	72	96	96
Svobodová Anna	48	48	48	48	66	90	96
Svobodová Ant.	96	96	96	96	96	96	96
Svobodová F.			48	72	72	72	72
Schönpflugová A.						48	54
Scheverbartová A.				96	96	96	96

TABULKA 1: Příjemci podpor

* údaje v korunách

Zdroj: vlastní zpracování z archiválií SOkA — HK

Dalším zjištěním, ačkoliv nijak překvapivým, bylo vyhodnocení příjemců podpor z demografického hlediska. Podpory pobírali muži, ženy, manželské páry a děti prostřednictvím svých opatrovníků. V knize podpor jsou uvedena příjmení dětí bytem u příslušných opatrovníků. Žen byla převaha oproti mužům. Za velice spekulativní bych považovala, z jakého důvodu tomu tak bylo. Mohla bych použít obecné teze, ze kterých lze vycházet, ale v tomto konkrétním případě by se jednalo o vytvoření závěru, který není podložen fakty. Informace zjištěné z účetních knih podpor příslušných roků jsou uvedeny v tabulce č. 2. Jedná se o náhodně vybraný vzorek sloužící k ilustraci popsaného (SOkA HK — AM, 15, 16, 21, 22, 23, 24, 25).

ÚČETNÍ KNIHY

Nejenom ve složkách jednotlivých žadatelů o podporu a knihách podpor, ve kterých jsou uvedena jména a případné osudy jednotlivců nebo jejich rodin vytvářejících obraz o těch, u kterých měla bída dveře otevřené, a propadli sítém potřeby, ale

	1893	1899	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908
Příjemci podpor (celkový počet)	111	79	163	180	187	213	204	215	213
z toho muži	25	26	47	59	52	49	51	51	51
ženy	86	52	111	115	129	140	144	159	152
manželé	—	1	3	4	2	6	5	2	7
děti	—	—	2	2	4	4	4	3	3

TABULKA 2: Celkový počet příjemců podpor

Zdroj: vlastní zpracování z archiválií SOKA — HK

Rok	Řádná podpora chudým	Mimoř. podpora chudým	Různé příspěvky chudým	Za léky a víno	Za Lázně	Výlohy pohřební	Za dříví s dovoz.
1880	1370	—	—	80	—	43	—
1890	1584	416	97	354	—	30	—
1901	10 229	341	790	1054	—	55	—
1902	11026	794	839	1381	156	66	394
1904	12783	1390	119	1669	182	179	450
1906	15572	802	1105	2099	255	241	460
1907	17032	848	1081	1904	294	268	410
1908	17152	610	1099	3143	437	182	560
1910	18315	2069	1603	2588	254	104	522
1911	19419	627	1927	2984	295	343	447
1912	20497	627	1816	2102	248	305	540
1913	20924	1044	1926	2463	203	132	585
1914	21790	625	1782	1378	127	217	762
1915	22325	280	916	953	160	97	793
1916	22342	351	1085	846	110	183	1282
1917	22720	862	5348	931	98	319	3223
1918	22500	550	5000	1000	150	300	2550

TABULKA 3: Výdaje z fondu chudinského

* rok 1880–1892 údaje ve zlatých, rok 1901–1918 údaje v korunách

Zdroj: vlastní zpracování z archiválií SOKA — HK

i účetní knihy fondu chudinského leccos prozrazují. Z účetních knih se nedozvíme, co zapříčinilo jejich situaci, kde byl prvopočátek jejich strádání, ale dozvíme se, kolik prostředků bylo vynakládáno k tomu, aby se alespoň částečně zmírnila tíživá situace jedné skupiny lidí. I pod čísly se skrývá mnohé. Hlavní účetní knihy chudinského fondu shrnují příjmy a výdaje rok za rokem. Příjmy do chudinského fondu tvořily úroky z jistin ve fondech veřejných, úroky z jistin uložených u soukromníků a ve spořitelně královéhradecké, nadační příspěvky, dary úmrtní a jiné, výtěžek z obecní zastavárny, poplatky za upouštění od hypotéky, pokuty od c. k. krajského soudu, okresního soudu, okresního hejtmanství, policejní pokuty a poplatky (např. za udě-

lení práva měšťanského) a jiné různé příjmy (např. za prodané vánoční stromky, poplatky z plesů, 1 % z tržní ceny domu při prodeji atd.). Do výdajů byly zahrnuty řádné a mimořádné podpory chudým, různé příspěvky chudým (např. na stravu, oděv, byt), výdaje za léky a víno, za lázně, pohřební výlohy, za 50 m dříví s dovozem, za uhlí s dovozem, výdaje pro sirotčinec, chudobinec.

V tabulce č. 3 jsou uvedeny výdaje z chudinského fondu v jednotlivých letech, kde není časová posloupnost, ale pro představu o tom, jaké prostředky byly vynakládány, se domnívám, že jsou dostačující. Z údajů uvedených v tabulce je patrné, že se postupně každý rok částka k výplatě řádné podpory chudým zvyšovala. Válečná doba neznamenal externí nárůst podpor, ač by se to nabízelo. Z tabulky č. 2 je zřejmé, že nedocházelo k velkému nárůstu počtu příjemců podpor, ale zvyšovaly se částky měsíčních podpor (SOkA HK — AM, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39).

PROTOKOLY SCHŮZÍ CHUDINSKÉHO ODBORU

Aby mohly být údaje zapsány v účetních knihách, knihách podpor, musely být nejprve schváleny městskou radou, která je projednávala na svých schůzích. Městská rada se scházela dle potřeby jednou nebo dvakrát do měsíce. Pevně stanovená data nebyla. Stejným způsobem se scházeli členové chudinského odboru. Kupříkladu v roce 1915 se sešli třináctkrát ve dnech: 13. ledna, 17. února, 6. března, 14. dubna, 5. května, 5. června, 23. června, 12. července, 1. září, 21. října, 16. listopadu, 2. prosince a 16. prosince. V roce 1917 to již bylo sedmáctkrát (10. ledna, 1. února, 20. února, 6. března, 21. března, 17. dubna, 4. května, 25. května, 19. června, 13. července, 3. srpna, 7. září, 27. září, 31. října, 16. listopadu, 7. prosince).

Nahlédnutím do zápisů a protokolů městské rady si lze udělat určitý obrázek o jejich činnosti. Uvádím několik příkladů. Z protokolu městské rady ze dne 17. května 1886 vyplývá, že jednala ve věcech, např. domovní příslušnosti p. Hrušky, kterou nebylo možné uznat i přesto, že p. Hruška dokládá, že byl v roce 1880 zapsán v seznamu zdejších příslušníků. Naopak bylo řečeno, že v té době nebyl uznán zdejším příslušníkem. Řešila se pojistná smlouva na pojištění obecních budov, smlouva školská předložená generální představenou Kongregace školských sester. Zemská školní rada podala osnovu smlouvy o převzetí reálných škol do státní správy, dle návodu bylo vyhověno. P. Stehlík žádal o místo inženýra. Byl přijat. A. Halík si stěžoval na vniknutí vody do sklepa, kde měl uložený led. Měla být vyšetřena škoda a připsána k účtu za čerpání vody. Informace okresního hejtmanství o „vyhasnutí epidemie neštovic“ v obcích Pileticích, Pouchov a Nový Hradec byla městskou radou vzata na vědomí. Manželé Uhlířovi žádali o povolení k výstavbě prvního patra, záležitost musel prověřit znalec. A. Dvořáček se dožadoval vyšetření a odvolání lživé zprávy, kterou vydal tamější list. Vyšetřením této věci byl pověřen policejní referent a o výsledku měl informovat A. Dvořáčka. Městská rada projednávala na svých schůzích různé záležitosti, týkající se běžného chodu města (SOkA HK — AM, 40).

Na programu schůze chudinského odboru (zabýval se již pouze chudinskými záležitostmi) dne 13. ledna 1915 bylo pouze schválení či zamítnutí podaných žádostí o podporu. Projednávalo se sedmáct žádostí, z toho devíti bylo vyhověno, šest jich bylo zamítnuto a dvě byly odročeny.

Na schůzi dne 14. dubna 1915 byl podán mj. návrh na prohlídku městského chudobince, aby se zjistil technický stav budovy a tamních bytů. Prohlídka se konala 16. dubna 1915 za přítomnosti čtyř členů odboru a zapisovatele. Konstatováno bylo, že fasáda domu je zchátralá, kamenný práh u domovních dveří hodně vyšlapaný. Střecha potřebuje opravu. Uvolněné tašky popadaly do střešních žlabů a nutno je odstranit. Další závadou bylo, že kanály na dvoře a výlevky u vodovodů nemají hermetické uzávěry, které by zabráňovaly úniku zápachu z kanálu do dvora a do chodeb. V bytech č. 1, 2, 5, 10, 11, 14 a 15 nepřiléhaly dobře dveře a okna. Okna v bytech by měla mít špehýrky, aby se mohlo řádně větrat. Okno na schodišti by také potřebovalo opravu. Drobné opravy jsou potřeba udělat v bytě č. 4 a 10. Téměř ve všech bytech byl pořádek a čistota. Tou vynikal byt č. 11, naopak poněkud zanedbaný byl byt č. 14. Na půdě se nacházelo mnoho věcí, které tam vůbec neměly být a měly by být odstraněny. Přítomným členům odboru bylo velice trapně ze situace obyvatelky přízemní místnosti č. 8, kterou byla těžce nemocná stařena K. Mullerová. Hygiena nebyla prováděna v dostatečné míře a zápach, který se linul nevětranou místností, byl nepříjemný. Z tohoto důvodu by se mělo více větrat a používat dezinfekčních prostředků. I v bytech by se měl nábytek a nářadí občas důkladně vydezinfikovat. Předcházet by se tomu dalo, kdyby byl do všech místností pořízen jednoduchý praktický nábytek patřící k inventáři ústavu. Uvažovat by se mělo i o zavedení elektrického světla na chodby a do bytů. V den návštěvy bylo v chudobinci ubytováno 21 osob. Na schůzi chudinského odboru dne 23. června 1915 bylo rozhodnuto, aby byly provedeny nejnutnější opravy v budově chudobince tak, jak byly navrhovány při návštěvě v dubnu. Jednalo se zejména o úpravu fasády, zřízení kanálových uzávěrek, předlážďení dvorku a dlouhé chodby v přízemí, vybílění veškerých místností a chodeb. Výměna oken, řádná oprava zdí by byla finančně značně náročná a mohla by být provedena pouze tehdy, pokud by budova byla prázdná, ale i tak odbor uznává, že by po takové úpravě budova byla stále provizoriem a z dlouhodobého pohledu se za chudobinec nehodí. Má malý dvorek, je bez dřevníků, spížíren, sklepa a zahrádky. Odbor navrhl městské radě, aby podle možnosti uspíšila projednávání stavby chudobince, případně i chorobince a zřídila ústav, který by vyhovoval požadavkům nynější doby. Na schůzi 1. září 1915 bylo mj. vzato na vědomí, že byly provedeny opravy v chudobinci a zároveň podán návrh na zvýšení podpory o 20 h denně lidem umístěným v chudobinci z důvodu neobyčejně nepříznivým „drahotným“ poměrům. Návrh byl předložen městské radě (SOKA HK — AM, 41).

Dne 6. března 1917 se na schůzi chudinského odboru projednávalo rozdělení peněžitého daru ve výši K 5 000 od spořitelny na zakoupení brambor a uhlí pro nejchudší příslušníky obce. Byl sepsán soupis osob hlásících se o tuto podporu. Přihlásilo se 412 žadatelů, mezi nimi i ti, kteří neměli příslušnost do Hradce Králové, nebo jejichž poměry nebyly tak špatné. Nakonec zůstal seznam s počtem 300 lidí. Rozděleno bylo 120 q brambor, každý dostal 40 kg. Návrh musel být schválen pražským místodržitelem. Stejným osobám bylo poskytnuto i uhlí (SOKA HK — AM, 41).

Na schůzích chudinského odboru bylo také jednáno o udělení požitků z nadací, které vznikaly z odkazů občanů města. Ti ve své závěti stanovili částku, ze které měla být nadace založena. Například Marie Krušvicová nařídila ve své poslední vůli nadaci pro zchudlé obchodníky a řemeslníky nebo jejich rodiny v částce 4 000 K s těmito podmínkami: právo na nadaci mají pouze příslušníci Královéhradečtí, právo presen-

tační přísluší obchodnímu gremiu v Hradci Králové, případně obecnímu zastupitelstvu v Hradci Králové. Roční úrok z nadačního kapitálu dostanou vždy dvě osoby o Štědrém večeru. Většinu nadací spravovalo městské zastupitelstvo, které dbalo na to, aby požitky z nadací byly rozdělovány těm, pro které byla nadace zřízena. Jmenný seznam nadací a dobročinných fondů je uveden v přílohách. Nadace byly zřizovány např. pro chudé nemocné, chudé rodiny, chudé studující, vdovy, sirotky, školní mládež, služby, řemeslníky atd. (SOKA HK — AM, 42, 43).

ZÁVĚR

Z dochovaných archiválií dobročinných a podpůrných spolků lze učinit závěr, že společným ukazatelem mezi jednotlivými spolky byla pomoc potřebným zejména v naturálních a peněžních dávkách. Každý spolek byl založen za účelem pomoci určité cílové skupině. Je prokazatelné ze stanov, zápisů z valných hromad, zápisů ze schůzí, že primárním zájmem bylo zajištění finančních prostředků k uspokojení potřeb daných osob, za jejímž účelem byl spolek založen. Při popisu činnosti Okresní péče o mládež jsem neskončila rokem 1918, ale pokračovala i popisem následujících let z důvodu, abych ukázala, že po vzniku první republiky se kromě peněžních podpor a naturálních dávek začala rozvíjet sociální a zdravotní péče o mládež, a to rozšířením poskytovaných služeb. Hradec Králové byl mezi prvními okresy, jež měl kvalifikovanou sociální pracovníci. Ta byla do trvalého pracovního poměru přijata v roce 1921. Ustanovení byli dozorčí důvěrníci, kteří pomáhali zjišťovat poměry v rodinách. Velmi důležitou činností Okresní péče o mládež byla péče a ochrana matek a dětí, zejména těhotných matek a dětí v nejútlejším věku. Kromě pomoci těhotným a nezaopatřeným matkám po právní stránce v bezplatných poradnách se organizovaly a pořádaly osvětové akce, zejména jak zajistit péči o kojence. U spolků se hlavně jednalo o pomoc finanční formou podpor, příspěvků, naturálií a v případě Okresní péče o mládež i bezplatnou formu poradenskou.

Státní správa představovaná zde Okresním hejtmanstvím (město Hradec Králové) má velmi bohatý archivní fond. Z účetních knih (fondu chudinského, podpor, choroince, chudobince, opatrovny, dobročinných nadací a fondů) a protokolů schůzí chudinského odboru lze získat údaje, které představují ucelený obraz v oblasti chudinství. Nejedná se pouze o čísla, ale i o lidské osudy, které si s trochou fantazie dokážeme představit. Systém byl postaven v maximální míře na dávkách a podporách. Osvěta v té době byla minimální.

Z výše popsaného vyplývá, že práce s člověkem (z dnešního pohledu klientem), skupinou, komunitou si teprve hledala své místo. Pracovalo se zejména s jednotlivci nebo skupinami (rodinami). Pokud bych měla určit některou z teorií sociální práce, která by se dala aplikovat na tehdejší postupy, byl by to přístup orientovaný na klienta, kde poradenská činnost je součástí sociální práce. V dochovaných spisech jsem neobjevila písemnou zmínku, kromě archivního fondu Okresní péče o mládež a její poradenské činnosti o sociální práci s klientem. Pokud s problémovými lidmi pracovali dobrovolníci, písemný záznam jsem o tom nenalezla.

Naplnění hlavního cíle diplomové práce, tedy srovnání zkoumaného období s dnešním moderním pojetím sociální práce z hlediska teorií a metod, se podařilo

dosáhnout v omezené míře. Sledované období totiž vykazuje pouze náznaky začátků sociální práce, tak jak ji dnes vnímáme. Začlenění sociální práce do celkového společenského dění se systematicky objevuje až po vzniku samostatné republiky.

Sociální péče poskytovaná na konci 19. století a začátku 20. století se diametrálně liší jak v postupech, tak i v poskytované pomoci v dnešní době. V současnosti se sociální práce uplatňuje zejména v sociálních službách, které se dělí na sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. S výjimkou náznaků poradenství jsem výše zmíněné ve zkoumaném období neshledala.

Naproti tomu lze konstatovat, že tenkrát i dnes si lidé žádají o podporu, pokud se dostanou do nepříznivé životní situace. Systém peněžních dávek se ve zpracovaném období od dnešního způsobu příliš neliší. Stejným způsobem se o podpory žádá, jejich nárok se dokladuje a jsou přidělovány na určité období. Odlišností je samozřejmě požadovaný prosebnický tón dřívějších žadatelů o podpory, což je z dnešního pohledu nároku na dávky téměř nepochopitelné.

PÍSEMNOSTI ZE STÁTNÍHO OKRESNÍHO ARCHIVU HRADEC KRÁLOVÉ

1. SOKA HK, církevní správa, karton č. 124, inv. č. 265, Žádosti o podpory pro řemeslníky za nadace Teuchlovy a Pražského.
2. SOKA HK, spolky, inventář č. 748–769, Spolky dobročinné a podpůrné.
3. SOKA HK — DKD, inventář č. 749, karton č. 1, inv. č. 2, Dobročinný komitét dam.
4. SOKA HK — OPM, PAVLÍK Jiří, Okresní péče o mládež z let 1911–1949, 2000.
5. SOKA HK — OPM, kniha č. 26, inv. č. 39, Okresní péče o mládež.
6. SOKA HK — AM, karton č. 366, inv. č. 1781, chudinství dobročinné ústavy, nemocnice, nemocenské poklady, sirotčí záležitosti.
7. SOKA HK — AM, karton č. 367, inv. č. 1782, chudinství dobročinné ústavy, nemocnice, nemocenské poklady, sirotčí záležitosti.
8. SOKA HK — AM, kniha 1804, inv. číslo 4249, Hlavní účetní kniha podpor r. 1907.
9. SOKA HK — AM, kniha 1819, inv. číslo 4264, Hlavní účetní kniha podpor r. 1908.
10. SOKA HK — AM, karton č. 368, inv. č. 1783, chudinství dobročinné ústavy, nemocnice, nemocenské poklady, sirotčí záležitosti, r. 1913–1915.
11. SOKA HK — AM, kniha č. 410, inv. č. 699, Protokoly schůzí chudinského odboru, r. 1909–1918.
12. SOKA HK — AM, kniha 1614, inv. číslo 4058, Hlavní účetní kniha podpor r. 1893.
13. SOKA HK — AM, kniha 1692, inv. číslo 4137, Hlavní účetní kniha podpor r. 1899.
14. SOKA HK — AM, kniha 1725, inv. číslo 4170, Hlavní účetní kniha podpor r. 1902.
15. SOKA HK — AM, kniha 1738, inv. číslo 4183, Hlavní účetní kniha podpor r. 1903.
16. SOKA HK — AM, kniha 1758, inv. číslo 4200, Hlavní účetní kniha podpor r. 1904.
17. SOKA HK — AM, kniha 1773, inv. číslo 4218, Hlavní účetní kniha podpor r. 1905.
18. SOKA HK — AM, kniha 1789, inv. číslo 4234, Hlavní účetní kniha podpor r. 1906.
19. SOKA HK — AM, kniha 1492, inv. číslo 3936, Hlavní účetní kniha o jmění matice chudých r. 1880.
20. SOKA HK — AM, kniha 1581, inv. číslo 4025, Hlavní účetní kniha o jmění matice chudých r. 1890.
21. SOKA HK — AM, kniha 1709, inv. číslo 4154, Hlavní účetní kniha fondu chudinského r. 1901.
22. SOKA HK — AM, kniha 1724, inv. číslo 4169, Hlavní účetní kniha fondu chudinského r. 1902.
23. SOKA HK — AM, kniha 1754, inv. číslo 4199, Hlavní účetní kniha fondu chudinského r. 1904.
24. SOKA HK — AM, kniha 1788, inv. číslo 4233, Hlavní účetní kniha fondu chudinského r. 1906.

25. SOkA HK — AM, kniha 1803, inv. číslo 4248, Hlavní účetní kniha fondu chudinského r. 1907.
26. SOkA HK — AM, kniha 1818, inv. číslo 4263, Hlavní účetní kniha fondu chudinského r. 1908.
27. SOkA HK — AM, kniha 1848, inv. číslo 4293, Hlavní účetní kniha fondu chudinského r. 1910.
28. SOkA HK — AM, kniha 1868, inv. číslo 4311, Hlavní účetní kniha fondu chudinského r. 1911.
29. SOkA HK — AM, kniha 1883, inv. číslo 4328, Hlavní účetní kniha fondu chudinského r. 1912.
30. SOkA HK — AM, kniha 1901, inv. číslo 4346, Hlavní účetní kniha fondu chudinského r. 1913–1914.
31. SOkA HK — AM, kniha 1929, inv. číslo 4374, Hlavní účetní kniha fondu chudinského r. 1915–1917.
32. SOkA HK — AM, kniha 1962, inv. číslo 4407, Hlavní účetní kniha fondu chudinského r. 1918.
33. SOkA HK — AM, kniha 409, inv. číslo 698, Protokoly schůzí chudinského odboru r. 1870–1908.
34. SOkA HK — AM, kniha 410, inv. číslo 699, Protokoly schůzí chudinského odboru r. 1870–1908.
35. SOkA HK — AM, kniha 1760, inv. č. 4205, Hlavní účetní kniha dobročinných nadací r. 1904–1915.
36. SOkA HK — AM, kniha 1760, inv. č. 4205, Hlavní účetní kniha dobročinných nadací r. 1916–1925.